

gedraaid met een pijler boven de open nis van de tweede geleding.

De balustrade en de blinde nissen op en in het tweede vierkant kwamen in herfst 1915 uit de steigers en in een geheel van Van Leusden's weergave afwijkende vorm. Van Leusden plaatst er de gecompleteerde waagang van de Buurtoren, dus een arcade met aan de bovenkant een horizontale lijst, in plaats van de dooreengestregelde accolades en zonder de dubbele pinakels op de torenhoeken.

Voor de kroonlijst boven het tweede vierkant heeft

opnieuw de tekening van Van Lamsweerde model gestaan. De blinde flankerende nis in het tweede vierkant is oningevuld en de middennis, - waarschijnlijk om een donkere vlek ter plaatse in de ets te vermijden -, blind weergegeven. De spuwvers onder de kroonlijst ontbreken, evenals de dubbele hoeken en het carillon.

Ergo: een stemmingsvolle ets, - topografisch en wat de toren in details betreft onzin, - maar de omslag is uitstekend.

Th. Haakma Wagenaar

DE DOM SLOEG ZEVEN MAAL

Vroeg in de ochtend werd Herman Saftleven wakker. De warmte van de laatste dagen hing in huis, en ondanks de wijdopen ramen had de nacht geen verkoeling gebracht. De Dom begon te slaan: een, twee, drie, vier, vijf, zes. Nog pas zes uur.

Langzaam drongen de geluiden van de vroege dag tot Saftleven door - een kraaiende haan, koerende duiven, een dokkerende kar, en de stappen van een voorbijganger die opklonken in het nauwe straatje.

Het was woensdag 1 augustus van het jaar 1674. De hondsdagen waren halverwege. Hoe lang zou de warmte nog blijven? Herman zag op tegen de dag, want de al weken durende hitte begon zwaar te wegen. Zijn werklust werd er door geremd, zijn eetlust nam af, en plannen bleven liggen. Voor reizen was het veel te heet. Bovendien, de jaren begonnen te tellen, en hoewel zijn gezondheid uitstekend was, merkte hij toch dat hij sneller vermoeid raakte dan vroeger. Hij kon ook niet meer zo lang aan één stuk ingespannen werken. Van de Utrechtse schilders die in het college verenigd waren was hij met zijn 65 jaren een van de oudsten.

Er vlogen een paar duiven langs het open venster van het slaapvertrek. Ze waren een vertrouwde verschijning rond Saftlevens huis. Met de Domkerk zo dichtbij was er zomer en winter druk verkeer van duiven, die de kerk met al haar nissen en holtes, kozijnen en richels van hoog tot laag als een gastvrije nestelplaats gekozen hadden.

Saftleven hield van Utrecht. Het was al meer dan veertig jaar geleden dat hij zijn geboortestad Rotterdam verlaten had en zich in Utrecht had gevestigd. Het waren gelukkige, werkzame jaren geworden, Utrecht was hem dierbaar.

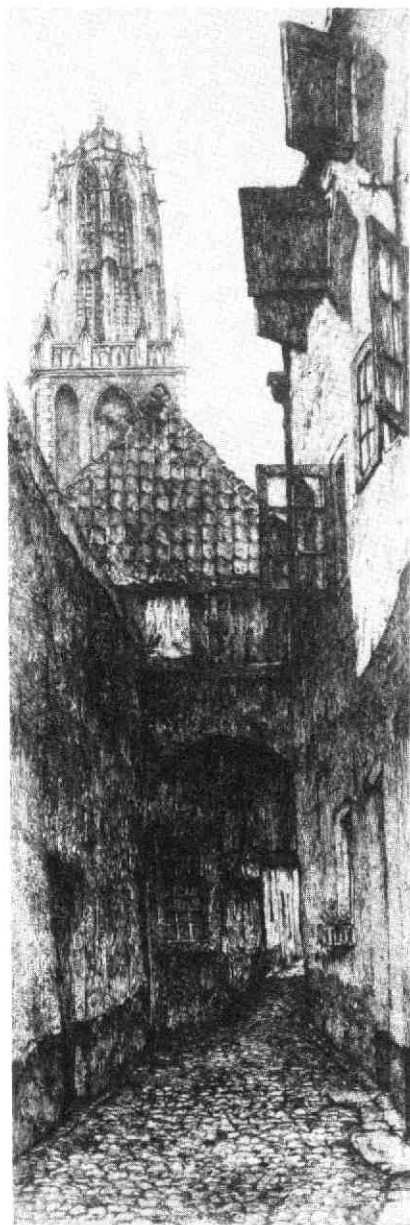
Hoe vaak hij ook reizen had ondernomen naar verre landen waar hij geboeid was door landschappen en vergezichten, altijd verlangde hij terug naar Utrecht. Iedere keer was hij weer verheugd als hij bij het naderen van de stad het silhouet van Utrecht met in het midden de machtige Domkerk ontwaarde. Wat een rijk panorama ontvouwde zich dan aan zijn oog! Geen tafereel van rijzende heuvels en bochtige dalen, met op de voorgrond een brede rivier - het landschap dat

hem dierbaar was geworden op zijn reizen langs de Rijn en de Moezel. In menig schilderstuk had hij dat beeld vastgelegd, vaak in opdracht van zijn vriend Van Wijtenhorst. Wat hem echter in het gezicht op Utrecht zo boeide was het geheel van kerken en torens, van molens en poorten en hoog oprijzende daken. Hoog daarbovenuit rees de Domtoren, veilige steun van de immense kerk, en bewaker van heel Utrecht. Had Vondel niet gezegd van Utrecht dat het een paradijs vol weelde was?

Saftleven trachtte zich de regels van dat andere vers van Vondel te binnen te roepen, aan hem gewijd toen zijn Kunstboek verschenen was. . . „Lust het iemand zacht te leven. . .” maar zachtjes dommelde hij weg in de stille, warme bedstee.

Bij de eerste slag van zeven uur schrok hij wakker. Door de open ramen vielen de slagen dof en zwaar naar binnen. De lucht was betrokken, er tekenden zich geen contouren af en een dik wolkendek sloot het gewelf af. Saftleven had nog geen lust de dag te beginnen en bleef vanuit zijn slaapstee door het open raam naar buiten kijken. Als hij zich een beetje rekte, kon hij de spits van de Domtoren zien. Hij was nog steeds blij dat hij zo dicht bij de Domkerk een huis naar zijn zin had kunnen vinden, een huis dat bovendien vlak bij die andere boeiende kerk lag, die van St. Pieter. Die ademde een andere sfeer dan de Domkerk, alleen al vanwege haar afmetingen en ligging. Maar even stoer als de Domtoren was de werking van de westgevel met zijn twee solide torens.

Dat de Fransen de kerk twee jaar geleden hadden misbruikt door er haver in op te slaan was hem een gruwel geweest. Godlof was de Pieterskerk nu weer in gebruik voor de eredienst. Wandelend over de stadswallen was hij al de Utrechtse kerken tegengekomen - de Buurkerk, de Mariakerk, de Janskerk, de Klaaskerk, de Jacobikerk. . . Nu de reizen naar het buitenland tot het verleden leken te behoren, moest hij toch eens al die kerken afzonderlijk tekenen, te beginnen met de Domkerk. Maar eerst moest de zomerhitte geweken zijn. . . Toen de Dom acht uur geslagen had kwam Saftleven met een zucht overeind en werkte zich uit de bedstee. Voorzichtig zette hij zijn voeten

op het beddebankje en stapte de kamer in. Door de open ramen kwamen de alledaagse geluiden van de stad het huis binnen. Utrecht was ontwaakt en begon aan een nieuwe, hete dag.

Rond tien uur verliet Saftleven zijn huis. Hij was van plan een wandelingetje te maken naar de Maliebaan, om eens te kijken hoe zijn hof en de huisjes erbij lagen. Wie weet kwam hij onderweg nog wel een bekende tegen. Het was opvallend stil op straat. De hitte hield zeker veel mensen thuis, en voor het kolfspel was het ook te warm. Maar hij zou in het Maliehuis geen verkoeling kunnen vinden. Dat was al jaren

dicht, want ook daar hadden de Fransen huisgehouden. Ze hadden voor de bakovens waar het brood voor het garnizoen gebakken werd domweg alle hout uit de directe omgeving weggehaald. Ook het Maliehuis hadden ze niet ontzien, en er alle houtwerk uitgesloopt. Naar hij vernomen had was er in de vroedschap nu een plan ontwikkeld om het huis volledig te herstellen. Dat was goed nieuws. Nog voor hij de Buerenstraat uit was - Saftleven wist wel dat de straat omgedoopt was in Keistraat - kwam hij zijn goede vriend Everard Meyster tegen.

Saftleven kende veel Utrechtse goeude burgers, maar niet één had zo'n wonderlijke reputatie als Everard Meyster. Nuchter en zakelijk als Saftleven was, kon hij zich maar moeilijk verplaatsen in Meysters gedachten en ideeën. Maar voor de grap met de kei, waarvoor de Amersfoorters zich het vuur uit de sloffen gelopen hadden, kon hij waardering opbrengen. Ook het imposante huis dat Meyster een jaar of tien geleden had laten bouwen achter St. Pieter bewonderde hij zeer, hoe excentriek hij de gevel ook had laten versieren.

Toen Saftleven vroeg of het op Oog in Al niet beter toeven was dan in het hart van de stad, beantwoordde Meyster die vraag prompt met de uitnodiging hem 's avonds op zijn buiten te komen bezoeken. Saftleven nam de invitatie direkt aan, want zijn vriend was een goede gastheer. Maar eigenlijk was Meyster onderweg naar zijn vriend om hem te vragen een serie tekeningen te maken van de Domkerk. Saftleven liet zijn wandelingetje naar de Maliebaan toen maar schieten, en nodigde Meyster uit de opdracht bij hem thuis te bespreken. Toen ze in zijn werkkamer binnenvamen, liep Meyster direkt naar het open raam. In de omlijsting daarvan tekende zich de lantaren van de Domtoren af, en verrukt over dit beeld bestelde hij óók een tekening van de toren van dit plekje uit bezien. Jammer dat het huis van de overbuurman het zicht op de romp van de toren benam.

De hitte tussen de gevels steeg omhoog langs de vensters, en al gauw verlieten zij de werkkamer om in het onderhuis een glas koel bier te drinken. Er werd afgesproken dat Saftleven in september zou beginnen met de opdracht.

Hij liet zijn gast uit. Er was niemand op straat. De hitte hing loodzwaar tussen de huizen en onder de donkere onderdoorgang van het huis van zijn buurman. Met de belofte dat Meyster zijn koetsier na zeven uur zou sturen om Saftleven naar Oog in Al te brengen nam hij afscheid van zijn vriend.

's Middags rustte Saftleven langer dan gewoonlijk. Hij werd met een vaag gevoel van onrust wakker, een gevoel dat hem niet verliet. De gedachte aan zijn nieuwe opdracht kon zijn bedrukte stemming nauwelijks verlichten. Het tochtje naar Oog in Al lokte hem toch wel aan, want daar kon hij de lome hitte ontvluchten. De Dom sloeg zeven uur, toen de luiken en ramen begonnen te klapperen door de opstekende wind. Saftleven had zich klaargemaakt voor het bezoek en keek naar buiten. Donkere wolken werden zichtbaar.

„Laat ik de ramen maar sluiten,“ dacht hij, „we krijgen zwaar weer.“

K. W. J. van Rossum